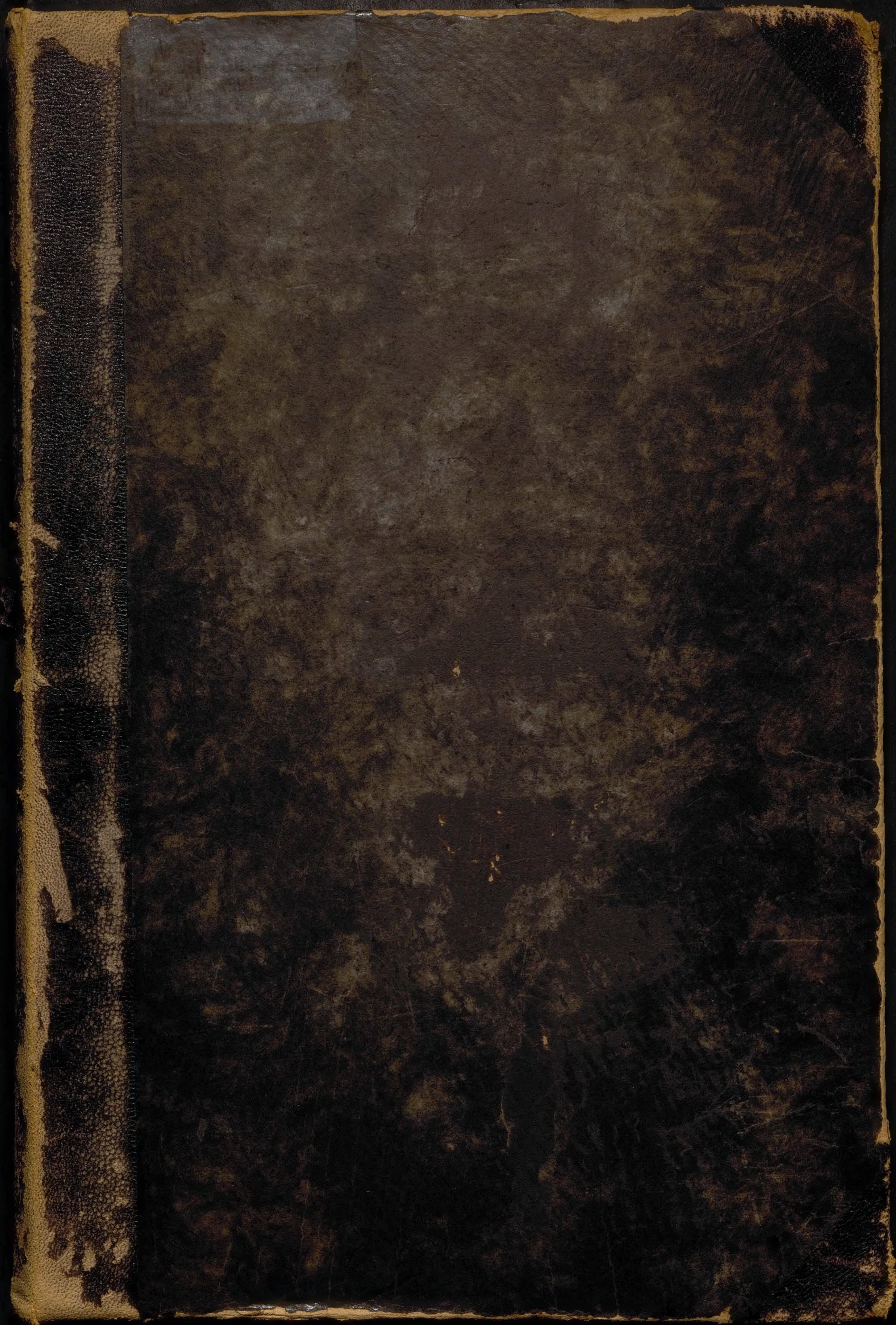

V
B J
C

Sejm czteroletni. Tom I.

Mowy, ustawy i pisma z r. 1788–1789.

R. 1788.

1.) Ankwicz Józef 1. 27/X 1788.
2.) Branicki Ksawery 2. 23/X 1788.
3.) Brzostowski Michał 3. 27/X. 1788.
4.) Bzowski Hiacynt 4. 19/VIII 1788.
5.) Chomiński Franciszek 5. s. d. 1788.
6.) Czacki Michał 6. 23/III. 1788. 7. 15/XI 1788.
7.) Czartoryski Adam 8. – s. d 1788.
8.) Górski Stan. August 9. – 24/X 1788.
9.) Krasiński Jan 10. – 22/IX 1788. 11. 4/XII. 1788. 12. s. d. 1788.
10.) Kublicki 13. – 15/XI 1788. 14. s. d. 1788
11.) List przytomnego na sejmie arbitra 15. 4/XI 1788.
12.) Odezwa wolnego obywatela 16. s. d. [1788]
13.) Poniatowski Michał prym. 17. – 27/X. 1788.
14.) Potocki Franciszek Piotr 18. 17/X 1788.
15.) Potocki Stanisław 19. – 27/X. 1788.; 20. 5/XI 88.; 21. 24/XI. 88.
16.) Projekt. podatk. dla powiększenia sił krajowych 22. s. d 88
17.) " do konstytucyi (m. Kalisz.) 23. s. d. [1788]
18.) Prośba kahału kazimierskiego do króla i stanów. 24. s. d. [1788]
19.) " szlachty we wsiach Tucznej i Hoszczy 25. s. d [1788]
20.) Raczyński Kazimierz 26. 24/X 1788.
21.) Radziszewski Michał 27. 3/XI 88
22.) Reprezentacya do J. K. Mci przez Marszałków konf. 28. 7/XI 88
23.) Sapieha Kazimierz 29. 8/X. 88
24.) Sokołowski Serafin 30. 27/X 88.
25.) Stanisław August 31. a 7/IX 88. b.) 6/XI c.) 6/XI odm. wyd.
26.) Starostwa i królewszczyzny [ustawa] 32. s. d [1788.]

27.) Stroynowski Waleryan 33. 14/XI 88. 34. 25/X. 88

28.) Suchodolski Wojciech 35. 4/X 88; 36. 11/XII. 88 67. 16/II 89
45. 3/XII 88 68. 10/III. 89. 69. 4/VIII 89

29.) Suchorzewski Jan 37. 8/X 88.

30.) Szembek Krzysztof bp. 38. 27/X. 1788.; 39. 13/XII 88.; 40 15/XI. 88

31.) Zabiełło Szymon 41. 3/XI. 88; 42. 24/X 88

32.) Zaleski 43. s. d. [1788]

33.) Załuski Teofil hr. 44. 27/X 88; 46. 19/XII 88

Rok. 1789

34.) Butrymowicz Mateusz: Reforma żydów 47. s. d.

35.) Chromiński Kazimierz: Wyłuszczenie praw żydów w Warszawie. 48.

36.) Czetwertyński Janusz 49. 21/III.

37.) Krasiński Adam bp. 50. 28/VIII.

38.) Lustracya dymów i podanie ludności 51. 22/VI.

39.) Ożarowski Piotr 52. 30/I; 53. 15/I.

40.) Poniński Adam: [Pozwy przed sąd sejm.] 54. 26/VIII. Id. 55. 29/VIII.

41.) Prawa względem ofiary na powiększenie sił kraju 56. 4/IV.

42.) Prośby m. Krakowa 57. 58. 59. 60. 61. 62.

43.) ~~Uwia~~ Sposób dawania rekrutów w Koronie i W. X. Lit. 63. 7/XII.

44.) Suplika gromady Starostwa Młodzieszyńskiego 70. 8/X.

45.) Turski Wojciech 71. 29/VIII.

46.) Uwagi nad prośbą żydów do Stanów 72.

47.) " [w sprawie oddalenia stanu wojsk. od przywileju obywatelstwa w Polsce 73. s. d. 1789.

48.) Wielogłowski Józef 74. 12/I.

Prozba.

NAYIASNIEYSZY KROLU PANIE NASZ MIŁOSCIWY

PRZESWIETNE SKONFEDEROWANE RZPLITEY STANY.

Krakow, ktorego Starożytność dorownywa prawie początkowi Jmienia Polakow, Krakow Stolica Kraiu, siedlisko niegdyś Krolow, Krakow skład zaszczytow panowania y popiołow, Rządzących dawniey bogactwem swoim a wiernością dla Kraiu, y Krolow rownie iak klęskami dla Oyczyzny wsławione, a dziś do upadku nachylone, stawa, przed Tobą Nayiaśnieyszy Krolu, stawa przed Wami Prześwietne Stany, wierność swoią wiekami doświadczoną wystawia zniszczenie swe zbliżone dowodzi, pomocy y wsparcia wzywa.

Miasto to zawsze za StolicęKraiu poczytane, zachęcało do zaboru to nieprawnych Korony Właścicielow, to przemocnych Naiezdnikow, to zgoła ten Obywatel, ktory radosnym okrzykiem nayprzod witał Krola, we krwi własney pluskać się za Jego obronę musiał. A ta Chorągiew, ktora Lud wesoły zbierała, przewodniczyła szczękowi krwią własną rumienioney broni.

Każde prawie Panowanie liczyło Krakow, to za wzór Szlachetney Cnoty, to za łup Nieprzyiaciela, ginął maiątek, Przywileia Krolewskie zaświadczały, lecz nie nadgradzały straty.

Nakoniec Wisła płynąc Dziedziny Polskie od Gallicyi, rozdział smutny kraiu, tamę założyła Handlowi. A tak to Miasto, ktorego moc, znaczenie y bogactwo w rzędzie szanownym Anseatycznym umieszczało Miast, Ognia y Nieprzyiacioł zapędow staiąc się po tylekroć razy w części plonem bez dzielney pomocy Rządu, stanie się zbiorem okropnym rozwalisk, a Miasto stawiać w Gallicyi zamyślane zniszczy tę świetność, ktorą czas pochłonąć szereg nieszczęść utłumić nie zdoła.

Zastraszone Miasto Krakow Proiektami to ustanowienia Akcyzy w Większych Miastach, to powiększeniem, czyli zdublowaniem Dymowego, nakoniec zastraszone y zaborem Propinacyi na Skarb, składa obrony swoie, śmiało ie pod dobrotliwy Tron W. K. Mci y Nayiaśnieysze Stany wystawia, a daley prozby swoie wnosi.

Co do Akcyzy.

Przedaiący Produkta nie traci, bo ultimus Consumens płaci, proste więc rzeczy obięcie okazuie, czy wypada drożyć żywność, a tym samym Robotnika robotę y Rzemieślnikow drożyć. Po Wsiach okolicznych Rękodzielca tańsze mieć może wyżywienie, nie opłaca Podatku rownego Mieszczaninowi, a za tym tańszą robotą przybliżyć może zubożenie Rzemieślnika w Mieście, ktorego zachęcać, starać się pomnażać liczbę, nie w zrodle swoim tłumić iest światłych Prawodawcow widokiem.

Wybor takowego dochodu, Straży opłata, przyswoienie Dozorcom zysku kilkanaście procentow, a może czwartą, lub większą część od przychodu publicznego partykularnym zwracaiąc po-

A

mnoży cieżary, kiedy w czterech tylko, lub mniey częściach percepte publiczną zasili.

Postanowić Akcyzę w Krakowie, iest iedno co podrożyć żywność y tak wiele kosztuiącą, iest Rzemieślnika wystawić na konieczność droższey przedaży... W Podgurzu, gdzie nie masz tych opłat, żywność tym samym y Robotnik tańszy. Czyż Krakowskie rękodzieła wytrzymaią Podgurza konkurrencyą, a Polak przymuszony będzie produkta swoie in Crudo za Granicę przedawać, a tenże samepotym przerobione wyższą ceną kupować. Dobry byt Miasta nie zasadza się na obszerności Budowli, ktorych kosztowne utrzymanie zamiast pożytku, staie się cieżarem, ale na handlu y Rzemieślniku, ten przez ustanowienie Akcyzy zubożeie, Kray większemu wychodowi pieniędzy wystawionym zostanie.

Zaden kray nieobsitował więcey w Akcyzy iak Pruski, dochody pod tym y innym Imieniem nazwane Impost indirects uczyniły Intraty w 20. latach Taler: - - - - 42000000.

Wybor, czyli koszt percypowania przychodow - 15000000.

Oprocz tego konfiskaty z zysków partykularnym zwrocenie rachuią Taler: - - - - - 42000000.

A zatym Lud wydał maiątku swego Taler: - - 99000000.

A zatym Skarb nie odebrał wydanych Taler; - 57000000.

Podług rachunku JP. Hetzberga Ministra, Krol Pruski przez ten czasu przeciąg na zasilenie Fabryk y inne wewnętrzne porządki dał około Taler: - - - - 50000000.

A zatym Krol ieszcze dodał - - - 5000000.

Ten sam albowiem Rzemieślnik, ten sam Obywatel, ktoren tak wielkim obarczony był cieżarem, w szczodrocie Krola, ieżeli nie całkowitego wrocenia straty, to w części musiał szukać nadgrody

Takowy Obraz z usprawiedliwienia Pana de Launay wyięty a w Xiędze VI. Uwag nad Monarchią Pruską obiaśniony okazuie, czego Rzplita spodziewać się może, z ustanowienia Akcyz.

W ustanowieniu Akcyz konieczne są surowości naymnieysze acz mimowolne; utaienie ciągnie za sobą, ieżeli nie większą, to przynaymniey konfiskaty karę.

Byłożby to godne światłych Prawodawcow, aby ściśnioną wolność kupowania y przedawania Produktow, albo przestępstwa albo smutne dozieraiących Strażnikow mnożyłą Offiary. Pozwol Nayiaś: Miłło: Krolu, pozwolcie Nayiaś: Stany, aby ucisk, zniszczenie Familiow, ustawna boiaźń rządowey woli wykonywaczow, słodycz domowey spokoyności ustawną napaścią nieprzerywana, zniewoliły litość nadtym Ludem, ktoren podlegaiąc Waszemu Panowaniu, bespieczeństwo poczytuie za Zaszczyt, spokoyność za szczęście.

Zabor Propinacyi.

Z boiaźnią zasłyszało Miasto Krakow, iakoby dla pomnożenia dochodow Rzplitey, Propinacye Miast miały być zabrane. Bacząło przyczyn. Odgłos ie upowszechnił, że Rzpltey wolno, że przychod pomnoży się, że na złe bywa użytą ta Intrata.

Wątpi Miasto Krakow, *aby w Sobie samym upadaiące*, przyczyny takowe mogły znaleść zastanowienie się u WKMci y Nayiaś. Rzpltey Stanow, lecz kiedy przez zasadę Rządowych Ustaw, ani o

cza-

czaſie takowych przełożeń wiedzieć nie może, ani upoważnionym ieſt, Decyzye Naywyżſze Narodu do czaſu tłómaczenia ſię zaſtanowić, zna obowiązek ſwoy uprzedzić ſzkodliwe dla ſiebie zapędy.

Znaſz to Nayiaś: Panie, znacie Nayiaś: Stany, że każda rzecz ma ſwoie Prawidło, BÓG ma ſwe Prawo, Człowiek, zbior Ludzki, rzecz nawet żywotnym nie władana Duchem, ma ſtoſowne do ieſteſtwa ſwego prawidła. Rzplta, acz ſamowładna nierumieni ſię wyznać, że nic innego nie ieſt, tylko Zwierzchnością, Tey zamiar ieſt i był beſpieczeńſtwa Mieſzkańcowi opatrzenie y ſprawiedliwości wymiar. Ten to święty rządzącego Władzy z podległością rządnego związku warunek, zawſze był i ieſt celem ſprawiedliwości Woli Naywyżſzey, w ktorey ufność pokładać Obywatel każdy dla ſiebie poczytuie zaſzczyt.

Ta to ſama ręka nadawała Krakowowi własność, ktora Dobra Dziedziczne Szlachcie w darze udzielała. Własność więc Mieyſka ieſt tak święta, iak własność tych, ktorym Prawa Kraiowe zaſzczyt Prawodawſtwa udzieliły. Odebraną więc propinacya być nie może, tylko albo z rzeczeniem ſię własności, albo od niey odſądzeniem. Zrzeć ſię Krakowowi niewolno, odſądzać rownie bez ſłuchania Obrony, niemożną. Nad to czyż by przyſtało rzutem iednym piora liczny ſzereg Uſtaw Seymowych Przywileiow, oraz Naywyżſzych wyrokow niſzczyć.

Przychod Miaſta, opłaca podatki funduſzem ieſt wierzycielow iakże mieſzkaiącego pomnażać ciężary, iakże niſzczyć Wiarę publiczną, na ktorey zagruntowany pożyczał pieniędzy Właściciel.

Jntrata Miaſt przeznaczona ieſt ulepſzeniu ſwemu, za ulepſzeniem idzie ich wzroſt, z wzroſtem pomnażaſię handel, y łatwieyſzy ſpoſob zbycia produktow, zgoła z pomyślnością Miaſt, maiątku Obywatelow naſtępuie pomnożenie, złe zażycie (ieżeli iakie ieſt) nie odeymuie prawa własności. Chlubno MiaſtuKrakowowi wyznać, że zoſtaie pod rządem światłego Kanclerza, pracowitey Kommiſſyi Porządkowey ſtyrem JW. Woiewody Krakow: zaſzczyconey. Jeżeli ieſt iakowy nieporządek, ten zapewne poprawionym zoſtanie.

Coż nakoniec będzie świętego, kiedy w Xiędze Prawa beſpieczeńſtwa ſwego Obywatel nie uyrzy, kiedy Uſtawy Rzpltey niknąć mogą za każdym zapędem, ktoż Cudzoziemcow właśnie ſiedliſka, groby Oycow ſwoich końcem przenoſzeniaſię do Polſki, opuſzczać odważy ſię, kiedy kilku ſet lat ciągiem ubeſpieczone Przywileie, zaręczone wolności zniſzczonemi by były.

Nayiaś: Krolu twoich to Poprzednikow było dziełem, ta świętność, ktorey tylko doyrzałeś Miło: Panie u Nas przed dwoma laty ſzczątku, cieniom tych ludu ſwego Dobroczyńcow wdzięczney wonności poświęcamy kadzidło, a Ciebie Miło: Krolu widząc na tym Tronie, ktorego Leſzek Czarny pierwſzy obſzernych ſwobod Naſzych Tworca, był ozdobą, Kazimierz Wielki zaſzczytem, Zygmunt Oyciec z Synem wſparciem, Stefan Nieprzyiaciol pogromem. Dalſi Naſtępcy zabeſpieczeniem, mogli w ocaleniu własności naſzych noſić Cechę panowania Twego.

Ginie to Miaſto Nayiaśnieyſze Rzplitey Stany, a Waſzych to pomyślności, to klęſk naycelnieyſze maiąc wſpolniſtwo. Wam nowe (iż użyiemy tego wyrazu) chcemy być winni Jeſteſtwo.

A 2 Mia-

Miasta Pograniczne w rządnych kraiach uważane są w Systemacie Celnym za obce, a towary od opłat Celnych uwolnione. Żąda tego Dobrodzieystwa Miasto Krakow. Skarb nieuszkodzony, rozwaliska w obszerne przemienione Budowy, Ludność y rękodzieła pomnożone, Obywatel zasilony. Dziełem będą tey Ustawy, ktora nam wdzięczności, a Wam Nayśn: Miłło: Krolu y Prześw: Stany, sławy świętny uczynią udział. A powszechność uzna, czy Celne Ustawy ożywiaią, czy uszkadzaią handel.

Miasto wrocić dawney Postaci handel, zamnożyć skutkiem, zapewne będzie Waszey Nayiaś: Panie y Prześw: Stany pieczy. Dozwolcie, abyśmy ufnością w Waszych względach ośmieleni, złożyć odważyli się prożby, aby w ciągu lat 20. Miasto Krakow Czopowe na siebie trzymało, a dziś dawaną do Skarbu summę wypłacać zawsze będzie.

Gdyby Nayiaśn: Seymuiące Stany Ustawą swoią skład generalny Win Węgierskich (bo temi nay większą ma sposobność Krakow ieszcze handlować) oznaczyły w Mieście Krakowie y na Cłach kraiowych, iżby gdzie indziey expedyowane nie były nakazały. A z tąd dopiero na kray cały rozwożone, na mocy Przywileiow Nayiaśnieyszych Krolow, Kazimierza R. 1354. Władysława R. 1387, Kazimierza 1475. Zygmunta 1589. Michała 1670. Jana III. 1685. mianych, wielorakiemi Konstytucyami stwierdzonych, iako same Konstytucye świadczą R. 1372. 1380. 1387. 1473. 1565.

Z tąd wynikłyby 3. Pożytki.

1. Obywatele zamożnieyszemiby się stali y w czasie do podięcia Podatkow sposobnieyszemi byliby.

2. Gmach Miasta tego okazałego nie upadałby, owszemby się odnawiał w doskonalsze porządki, bo by go brukowego y mostowego wspierała Intrata.

3. I Kray Polski zysk z tego czułby, bo co teraz Zagraniczni Węgierscy rozwożą Wina Furmani, iuż potym w kraiu Naszym naymowani być by musieli.

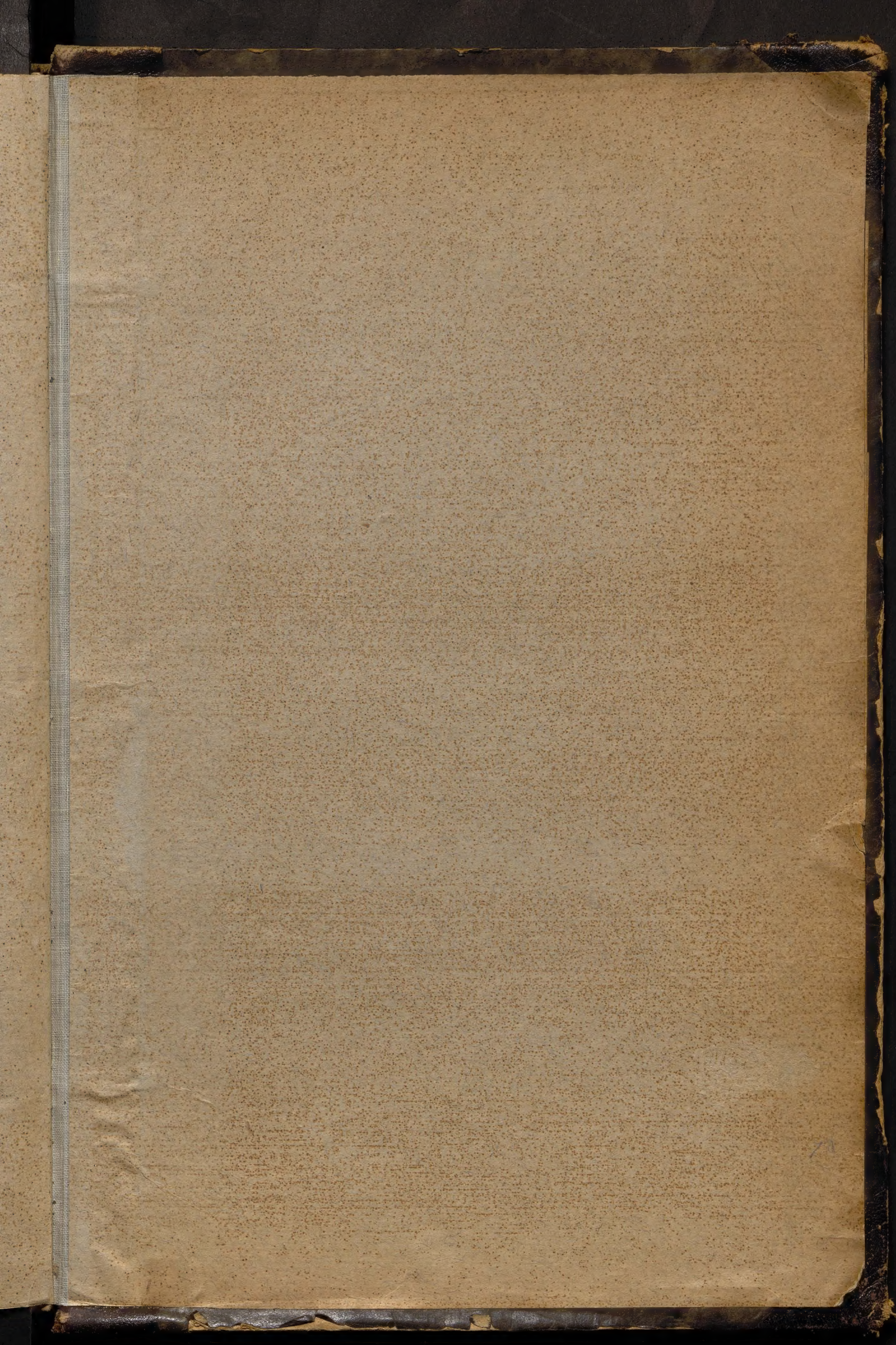
Ten to iest zbior Prożb, ktore Miasto Krakow przed Tron WKMci, y Prześw: Rzpltey Stanow składa, słuszność prożb Naszych, a Wasza sprawiedliwość wieńczącego skutku żądania nasze oczekiwać każe.

Każde Miasto tym się chlubić może, że te samo żelazo, ktore wieyski Osadnik łonu ziemi wydziera, Mieszczanin dla wspolnego Nieprzyiaciela odporu sposobi. Miasto zaś Krakow tym chlubi się zaszczytem, że w okręgu murow swoich na wieńcach sławą uwitych ptrzodkow spoczywaiących upatruie a zdobycze na nieprzyiaciołach otrzymane za świadectwa Oycow męstwa liczy dowody.

Te słodkie przeszłości wspomnienie udziela Szlachetną radość, światłych prawodawcow widok upoważnia w Waszych względach nadzieię, Ktorych z nayglębszym dopraszamy się z uszanowaniem.

WASZEY KROLEWSKIEY MCI PANA NASZEGO MIŁOSCIWEGO Y PRZESWIETNYCH RZPLITEY STANOOW

Wierni Poddani Magistrat y Porządki Miasta Krakowa.

SEJM
CZTEROLETNI
MOWY USTAWY
I PISMA

I
1788 89